

LUST EN LIEFDE: ONLINE DATING

Liefde, lust en romantiek. Onderwerpen waar binnen de geografie nog weinig over wordt gesproken. Is het schaamte? Durven we dit niet te bestuderen? Of weten we niet hoe? In dit artikel neem ik je mee in de wereld van online dating. Met andere woorden: *let's get digital*.

Online dating

Rond de eeuwwisseling begonnen geografen zich te verdiepen in de geografie van internet en technologie. Destijds spraken zij over *cyberspace* als een totaal nieuwe, niet-materiële wereld, die parallel was ten opzichte van de echte wereld. Zo was *cyberspace* een mooie uitkomst voor niet-heteroseksuele personen om gelijkgestemden te ontmoeten in een wereld 'zonder heteronormativiteit' (bepaalde dominante heteroseksuele normen, zie ook AGORA 29-1: themanummer seksualiteit), en sowieso was het internet een wereld waarin mensen vrijuit – zonder beperkende normen en structuren uit de sociale wereld – liefde, lust en romantiek konden ontdekken.

Tegenwoordig weten we dat de digitale wereld geen parallel universum is met eigen normen en waarden die compleet losstaan van de materiële wereld. Sociale normen – gendernormen, uiterlijke normen, seksuele normen etc. – die we in onze materiële omgevingen (re)produceren zijn vaak ook gewoon online terug te vinden. Dit is geen verrassende conclusie, want we internaliseren normen en waarden uit onze alledaagse (sociale) leven en die

spelen vaak een rol in ons denken en doen, in ons gedrag en communicatie. Ook in online omgevingen. Geografen die zich focussen op de verhoudingen tussen online en materiële ruimten, concluderen tegenwoordig dat er hybride vormen ontstaan van digitale en materiële werelden en ervaringen. Dit betekent ook dat onze romantische en seksuele levens en ervaringen ontstaan in interacties tussen materiële en digitale omgevingen. Niet verrassend is dit ook één van de kernuitgangspunten van een belangrijk boek van seksueel geografen Catherine Nash en Andrew Gorman-Murray genaamd *The Geographies of Digital Sexuality*. Zij spreken in de inleiding over "nieuwe technologie" als overkoepelend begrip voor alle software en hardware die ontwikkeld is in de eenentwintigste eeuw, variërend van het internet zelf, wifi, digitale (en sociale) media, apps, et cetera.

Online dating is het voorbeeld bij uitstek om die hybridisatie te bespreken. Hoewel online dating in verschillende vormen bestaat kun je heel simpel stellen dat het internet en digitale technologie vooral een faciliterende rol spelen in het bij elkaar brengen van mensen voor dates, seks of andere vormen van intimiteit. De

Tinder is een van de vele apps om lust of liefde te vinden.
Bron: Itmostt (CC BY 2.0)

manier waarop hangt overigens sterk af van het specifieke platform en de daarbij horende doelgroep(en): Lexa, SecondLove en Fetlife (een sociaal netwerk voor BDSM-, fetisj- en kinkliefhebbers) functioneren allemaal op hun eigen manier. Sommige onderzoekers spreken over "codes" als combinatie van sociale regels als normen, ik spreek liever over scripts die aanwezig zijn: hoe gaat het eraan toe? Welke acties volgen elkaar op? Hoe word je geacht te reageren op acties? En wat is acceptabel en wat niet? Daar waar codes vooral over sociale regels en normen gaan, gaan scripts breder in op intrapsychische (persoonlijke), interpersoonlijke en culturele context (o.a. normen) zoals beschreven in *sexual script theory*.

De opkomst van smartphones hebben ervoor gezorgd dat online dating overal is

De opkomst van smartphones heeft ervoor gezorgd dat online dating echt overal is. Het hoeft niet meer in het internetcafé of achter een computer of laptop, maar kan gemakkelijk via apps op de smartphone. Apps als Tinder, Grindr en Happn – de meeste van jullie zullen wel bekend zijn met één of meerdere van deze apps – hebben ervoor gezorgd dat je op elk moment van de dag contact kan zoeken met anderen: thuis, op school, op werk, in het openbaar vervoer en ga zo maar door. Door de opkomst van gps-technologie kan je bovendien gemakkelijk zoeken naar mensen die in je omgeving zijn. Zo krijg je bij de app Happn zelfs een melding wanneer een match binnen een bepaalde straal in de buurt is. Concluderend: dating is dus altijd binnen handbereik, en de plek waar men elkaar "ontmoet" en met elkaar date wordt diffuser: het kan overal.

De praktijk

In 2017 heb ik voor Rutgers onderzoek gedaan naar ervaringen met online dating van jonge mannen (18-25 jaar) die (ook) op mannen vallen. Dit onderzoek was vooral bedoeld om de scripts te identificeren van online dating platforms die deze jongeren gebruiken. Te denken valt aan apps zoals Grindr en Tinder, maar ook Growlr en Scruff, en websites als gay.nl en BullChat. Natuurlijk heeft elk platform zijn eigen script – en soms twee scripts: één voor het zoeken naar (snelle) seks en één voor het zoeken naar relaties.

Online dating begint dus bij het installeren van een app of het aanmelden bij een dating website. Als je Grindr opent kom je direct uit bij een raster met foto's van andere gebruikers, als je op deze foto's klikt kun je meer info over de persoon zien en kan je iemand (snel) een berichtje sturen. Deelnemers aan dit onderzoek – en aan andere onderzoeken naar online dating apps voor mannen die (ook) op mannen vallen – spraken over een "vleesmarkt" vanwege de nadruk van deze app op foto's en uiterlijk van de leden. Je komt dus in feite uit op een online marktplaats van lichamen (vaak torso's, soms een stijve penis, en soms een persoon in normale kleding) waar je kan selecteren in wie je geïnteresseerd bent. Met name bij deze eerste twee categorieën weten/denken mensen snel dat ze uit zijn op seks, terwijl wanneer er meer sociale foto's worden gebruikt dit wordt ervaren als mensen die op zoek zijn naar bijvoorbeeld sociaal contact of een date.

Je zou kunnen zeggen dat een applicatie als Grindr een mooi voorbeeld is van een omgeving die losstaat van de materiële werkelijkheid en ervaring, maar dat is niet zo. Stel je bent

opgewonden, je verveelt je, of je hebt gewoon zin om iemand te ontmoeten voor seks: je moet nog altijd eerst het gesprek aangaan op de app voordat je daadwerkelijk met iemand kan afspreken. Daarmee krijgt de app dus een faciliterende functie: het brengt mensen die fysiek in verschillende ruimten zijn – maar mentaal vaak wel in dezelfde ruimte – samen op de app. Je benadert iemand, voert vaak een kort gesprek (zeker bij seksdates zijn het functionele gesprekken: wat wil je? Wat zijn je voorkeuren? Ben je top of bottom? Kun je ontvangen of verplaatsen? Etc.) dat begint in de app en zich vervolgens vaak verplaatst naar bijvoorbeeld WhatsApp, voordat men elkaar ontmoet in een fysieke ruimte om vervolgens fysiek, mentaal en emotioneel nog dichter bij elkaar te komen – oftewel om seks te hebben (vaginaal, anaal, oraal, manueel of een combinatie ervan. Niet elke seksdate draait om vaginale of anale seks).

Niet alle dates op Grindr zijn natuurlijk seksdates – er zijn ook mensen op zoek naar sociale contacten met gelijkgestemden, of bijvoorbeeld naar een relatie. Het visuele aspect speelt ook in dit script een belangrijke rol, maar de communicatie is dan weer vaak minder 'kort en krachtig'. Het wordt gewaardeerd wanneer iemand moeite doet om iemands online profiel te bekijken – bij sommige online dating apps zijn deze profielen ook verbonden aan iemands Facebook zodat je een beter beeld van iemand kan krijgen – en interesse te tonen in de persoon. Als je iemand benadert helpt het om iets te zeggen over iemands hobby of interesse, om zo het ijs te breken en te laten zien dat je oprecht geïnteresseerd bent in de persoon. Niet zelden wordt er binnen dit script meerdere keren gesproken via WhatsApp of een soortgelijke app en wordt er gebeld voordat mensen elkaar in fysieke omgevingen ontmoeten. Wellicht leuk om te vermelden is dat meerdere deelnemers aan het onderzoek zeiden dat heteroseksuelen Tinder vooral gebruiken als Grindr, maar dat homoseksuelen Tinder vooral als een 'theekransje' gebruiken.

Afstand/nabijheid

Het internet als geheel wordt regelmatig gezien als mechanisme voor 'the death of distance'. Je zou kunnen beargumenteren dat dit ook geldt voor online dating: het brengt namelijk mensen samen, ook online, die in verschillende ruimten zijn. Je kan in principe

Grindr: populaire app voor mannen op zoek naar mannen.

Bron: Isaac "AYE MIRA" Sanchez (CC BY 2.0)

vanuit Nederland met iemand daten in Australië – wellicht niet praktisch om elkaar daadwerkelijk fysiek te ontmoeten, maar door verbale communicatie en bijvoorbeeld *sexting* (het uitwisselen van sexy/seksuele berichten, foto's, filmpjes etc.) kan je ook samenkomen of de lust bedrijven.

Voor deelnemers aan het onderzoek lag dit echter toch complexer. Online dating – elkaar online ontmoeten – wordt toch gezien als 'iets anders', als anoniemer en met meer afstand. Zo vertelde één jongeman dat hij het liefst mensen online ontmoet om zo een band op te bouwen en dat hij het lastig vindt om met mensen die fysiek in de buurt zijn af te spreken. Een volgende man gaf aan dat hij makkelijker iemand online benadert omdat een afwijzing minder hard aankomt via een dating app dan bijvoorbeeld in de kroeg. Een derde man zei dat hij het moeilijk vond om iemand die voor de deur stond – en er toch wat minder aantrekkelijk uitzag dan op de foto's – af te wijzen en geen seks met hem te hebben. Kortom: lichamelijke nabijheid geeft een andere werkelijkheid, een andere ervaring voor deze jongeren. Zij ervaren de *death of distance* niet, integendeel.

Er wordt dus een onderscheid gemaakt tussen digitale interacties en interacties in de fysieke nabijheid. Voor een groot deel zal dit te maken hebben met de intensere emoties die er spelen in fysieke ontmoetingen: bijvoorbeeld zenuwachtigheid, onzekerheid, maar ook positievere emoties als opgewonden en geil zijn. Elkaar zien, horen, ruiken, proeven en voelen geeft toch een andere dynamiek dan de digitale ontmoetingen. Een Britse geograaf, Gavin Brown, heeft een twaalf jaar geleden een artikel geschreven over fysieke ontmoetingen waarin hij vanuit een assemblagetheoretisch perspectief mooi de rol van zintuigelijke (maar zeker ook ruimtelijke) aspecten bespreekt van fysieke ontmoetingen tussen mannen voor seks (dan wel op publieke toiletten): *Ceramics, clothing and other bodies: Affective geographies of homoerotic cruising encounters*. Elke ervaring is anders en wordt bepaald door de specifieke assemblage waar men zich in bevindt, maar de zintuigelijke ervaring vormt de kern voor mensen hun ervaring en gedrag.

Interessant is in dit opzicht ook dat in de meeste online dating scripts voor seksdates mensen in online communicatie vooral praten over (seksuele) wensen, en pas bij fysieke ontmoetingen over (seksuele) grenzen. De wensen worden verder vooral verbaal uitgesproken op de platformen in chats of op profielen.

Sexting: verwevenheid van materiële en online ruimten.
Bron: Mario Antonio Pena Zapatería (CC BY-SA 2.0)

Wat het aangeven van grenzen betreft gaat men meestal uit van lichaamstaal tijdens de fysieke ontmoetingen. Dat dit niet altijd werkt wordt bijvoorbeeld duidelijk wanneer een man online aangeeft dat hij veilige seks wil hebben, maar wanneer het spel der lust wordt gespeeld hij toch onveilige seks heeft omdat het anders de 'magische sfeer' verbreekt. Dit voorbeeld is vrij typisch voor het vrij rationeel aangeven van wat je wilt wanneer je nog met iemand online praat, maar wanneer de zintuigelijke ervaringen zo intens worden, nemen emoties het over van de ratio.

Digitale omgevingen lijken dus anoniem en afstandelijker dan materiële omgevingen

Digitale omgevingen lijken dus anoniem en afstandelijker dan materiële omgevingen. Wanneer worden digitale omgevingen minder anoniem en ervaren de gebruikers minder afstand? Foto's, filmpjes en beeldbellen maken online dating minder anoniem. Het visuele aspect, elkaar kunnen zien, zorgt voor meer emoties, meer gevoelens, meer 'leven'. In het bijzonder gaat het om sexy of naaktfoto's en allerlei sexy of erotische filmpjes die ervoor zorgen dat online dating meer gaat leven: emoties worden opgewekt, beleefd en uitgeleefd. Niet verrassend concludeerden we in het onderzoek dat foto's en filmpjes eigenlijk de brug zijn tussen het anonieme en digitale enerzijds, en de materiële en de belichaamde realiteit anderzijds; ze zijn het perfecte bindmiddel voor de verwevenheid van online en materiële omgevingen. Sexting hoeft trouwens niet alleen een middel te zijn om elkaar te verleiden om te gaan daten, maar kan ook het doel zijn van online dating: door het uitwisselen van foto's, filmpjes en verbale communicatie elkaar seksueel bevredigen. Dit kan variëren per persoon, of zelfs per omstandigheid. De ene keer wil je dit, de andere keer iets anders.

Het fysiek ontmoeten gebeurt bij seksdates vaak in private omgevingen

In de huidige COVID-19 tijd is afstand houden belangrijk, toch blijven mensen op zoek naar nabijheid, naar intimiteit en contact met anderen. Het is lastig, zo niet onmogelijk om elkaar spontaan te ontmoeten in de kroeg, op het terras of bij de sportclub. Dit heeft er echter niet voor gezorgd dat dating voor veel mensen op een laag pitje staat. Er verschijnen de laatste tijd verschillende berichten in de media over hoe mensen digitaal afspreken om zo toch liefde, romantiek, en lust te beleven. Bij zulke ontmoetingen is seksuele interacties (*sexting*) niet per se het doel, maar kan het ook gaan om samen te komen, eten of wijn te drinken om zo toch intimiteit en gedeelde ervaringen te creëren. Beeldbellen via telefoon of computer heeft hier een belangrijke rol in. Het verbindt letterlijk mensen in verschillende ruimten en het audiovisuele aspect zorgt voor een intensere en bredere zintuiglijke ervaring, en daarmee contact, vergeleken met alleen maar chatten.

Privé/publiek

Nu hierboven uitgebreid gesproken is over de tweedeling afstand/nabijheid is het ook belangrijk om met een geografische blik te kijken naar de omgevingen waar mensen elkaar ontmoeten. Zijn dat privé, semipublieke en/of publieke omgevingen? Seksueel geografen als Nancy Duncan en Gill Valentine hebben meermaals geconcludeerd dat seks, seksualiteit en relaties vaak worden beschouwd als een privéaangelegenheid: het hoort thuis in het huis en het liefst in iemands slaapkamer. Het is iets tussen twee personen en je moet anderen er niet mee lastig vallen (zie o.a. de artikelen van Hekma en van Maliepaard & Bouma in dit themanummer). In het openbaar intimiteit tonen wordt snel gezien als onzedig of klef. Dit idee – wellicht kunnen we zelfs spreken van een discours want het wordt door velen omarmd en gereproduceerd – gaat dus uit van een scheiding tussen publieke ruimten (zedig gedrag) en private ruimten waarin seksualiteit wel een rol mag spelen.

Daar waar mensen voorheen (lees: in meer traditionele dating scripts) elkaar over het algemeen in fysieke nabijheid ontmoetten in publieke of semipublieke ruimten – denk aan in de kroeg, studentenvereniging of op de werkplek – is dat bij online dating vaak anders. Bij Tinder bijvoorbeeld is er sprake van een privésetting, want je ontmoet elkaar pas door te *swipe* en als er een match is (één-op-één). Op Grindr, zoals we al eerder zagen, ontmoet je lichamen (en de personen daarachter) in een raster, en bij een seksplatform zoals BullChat ontmoet je 'namen' in een rijtje (vaak geen foto's). Met andere woorden, in semipublieke omgevingen waar meerdere gebruikers actief zijn. De gesprekken vinden bij BullChat en Grindr echter wel gelijk plaats in een privésetting, namelijk één-op-één, afgeschermd van anderen. Het fysiek ontmoeten gebeurt bij seksdates vaak in private omgevingen (lees: bij iemand thuis) en in mindere mate in semi(openbare) ruimten zoals bij een parkeerplaats, bos of recreatieterrein. Seks en seksualiteit blijven ook in het tijdperk van online dating vooral fenomenen die in private ruimten plaatsvinden. Bij meer sociale dates of dates die gericht zijn op relatievorming vinden de ontmoetingen meer plaats in (semi)publieke omgevingen zoals een terras, bioscoop of een cafeetje, wat dus wel weer overeenkomt met 'traditionele' vormen van dating. We kunnen dus concluderen dat online dating het voornoemde discours over seks en seksualiteit als privéaangelegenheden vooral reproduceert.

Een complicerende factor hierbij is natuurlijk wel dat bij bepaalde online dating applicaties er een GPS functie is die je kan instellen. De kans dat je een medegebruiker tegenkomt in je alledaagse leven is dan ook zeker aanwezig. Dat kan vanzelfsprekend leuk zijn, maar wellicht ook ongemakkelijk als je diegene hebt afgewezen (of afgewezen bent) of wanneer je nog niet open bent over je seksuele voorkeuren/identiteit. Bij een app als Happn krijg je, zoals eerder benoemd, zelfs een melding als iemand heel dicht bij je in de buurt is. Dit – samen met het feit dat je door de smartphone op elke plek actief kan zijn op dating platforms – maakt de scheiding tussen privé en (semi)publieke ruimten nog diffuser.

Conclusie

Online dating is een logisch gevolg van de opkomst van het internet, en de verdere ontwikkeling van digitale technologie (software en hardware), waardoor een steeds groter deel van onze sociale en werkzame levens zich afspelen in digitale omgevingen of verweven zijn met internet en digitale technologie. Het is dan ook evident dat dating, romantische relaties, en seks verweven zijn in online omgevingen en materiële ruimten. Niet alleen voor jongere generaties die opgroeien en meegroeien met al deze technologische ontwikkelingen, maar ook 'oudere' generaties omarmen de smartphone. Mede door het functionele karakter van online dating apps en het veelvuldig gebruik van foto's en filmpjes ontmoeten mensen elkaar niet meer zoals vroeger eerst in publieke ruimten, maar in hybride online-materiële ruimten. De ervaringen via apps en websites zijn ook hybride: enerzijds afstandelijk door de afwezigheid van face-to-face contact, anderzijds dichtbij door het uitwisselen van foto's en filmpjes. Toch maken de gebruikers onderscheid tussen fysieke en digitale ontmoetingen; de factor fysieke nabijheid en de intensere zintuiglijke ervaringen moeten niet onderschat worden.

Tot slot, daar waar Olivia Newton John ooit zong over *let's get physical*, en deze introductie begon met *let's get digital*, moeten we eigenlijk concluderen dat online dating juist spannende samensmeltingen veroorzaakt, ook wat betreft de geografie van liefde, relaties en seksualiteit.

Literatuurselectie

- Cockayne, D. & Richardson, L. (2018). Queering code/space: the co-production of socio-sexual codes and digital technologies. *Gender, Place, and Culture*, 24, 11, 1642-1658.
- Miles, S. (2017). Sex in the digital city: location-based dating apps and queer urban life. *Gender, Place, and Culture* 24, 11, 1595-1610.
- Nash, C.J., & Gorman-Murray, A. (2019). *The Geographies of Digital Sexuality*. Cham: Springer.
- Timmermans, E. (2018). From swiping to casual sex and/or committed relationships: Exploring the experiences of Tinder users. *The information society* 34, 2, 59-70.
- Van Lisdonk, J., Maliepaard, E., Oostrik, S., & Vermey, K. (2017). *Weinig om het lijf? Ervaringen met online dating van jonge mannen die seks hebben met mannen*. Utrecht: Rutgers.

Emiel Maliepaard (e.maliepaard1@gmail.com) werkt als onderzoeker met als bijzondere expertise seksualiteit, seksuele diversiteit en relationele diversiteit. Hij is sinds 2015 redacteur bij AGORA.